

УДК 322.34.

Бондаренко Т. В.

фахівець I кат. навчального відділу

Харківського національного економічного університету

СУТНІТЬ ТА ПРИЗНАЧЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ

В статті розглянуті основні аспекти теоретичного огляду сутності та призначення управлінського обліку. Слід зазначити, що планово-облікові одиниці управлінського обліку виробництва і одиниці виміру готової продукції, зданої на склад, що застосовуються в бухгалтерському обліку, ідентичні.

Через них простежується зв'язок управлінського і фінансового обліку виконаних замовлень.

Ключові слова: управлінський облік, продукція, теоретичні основи, формування, зв'язок.

Постановка проблеми. Встановленню сутності управлінського обліку сприяє розгляд сукупності ознак, що характеризують його як цілісну інформаційно-контрольну систему підприємства: безперервність, цілеспрямованість, повнота інформаційного забезпечення, практичне відображення використання об'єктивних економічних законів суспільства, вплив на об'єкти управління при змінних зовнішніх і внутрішніх умовах.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Серед вітчизняних та зарубіжних вчених, які займалися теоретичними аспектами управлінського обліку, слід виділити: Л. Алексеєнко [1], І. Алексеєв [2], Ю. Воробйов [1], І. Зятковський [2], С. Росса [3] та інших.

Формування цілей статті. Розглянути основні аспекти призначення управлінського обліку.

Виклад основного матеріалу. Сутність управлінського обліку – інтегрована система обліку витрат і доходів, нормування, планування,

контролю та аналізу, яка систематизує інформацію для оперативних управлінських рішень і координації проблем майбутнього розвитку підприємства.

Запропоноване визначення сформовано виходячи з об'єктів, ознак, завдань і цілей управлінського обліку. Характеризуючи сутність управлінського обліку, слід відзначити його найважливішу особливість: управлінський облік пов'язує процес управління з обліковими процесом.

Предметом управління є процес впливу на об'єкт або процес управління з метою організації та координування діяльності людей для досягнення максимальної ефективності виробництва. Управління впливає на предмет управління за допомогою планування, організації, координування, стимулювання та контролю. Саме ці функції виконує управлінський облік, утворюючи свою систему, яка відповідає цілям і завданням управління.

В даний час немає чітких визначень предмета управлінського обліку. Автори поки обмежуються викладом розуміння сутності бухгалтерського обліку взагалі та управлінського зокрема. Між тим, змінюються система і методи управління діяльністю підприємства, відповідно змінюються процедури та зміст управлінського обліку. Особливо це стосується моделювання обліку витрат і доходів на підприємствах з різною організаційною структурою, впливом змінних зовнішніх чинників (інфляції, структурної перебудови промисловості і т.ін.). Звідси змінюється перелік об'єктів і суб'єктів управління.

Наука про управління формує концепцію й про предмет управлінського обліку. Предметом управлінського обліку в загальному вигляді виступає сукупність об'єктів в процесі всього циклу управління виробництвом. Зміст предмета розкривають його численні об'єкти, які можна об'єднати у дві групи [1,3]:

- виробничі ресурси, щоб забезпечити доцільність праці людей в процесі господарської діяльності підприємства;
- господарські процеси та їх результати, що складають у сукупності виробничу діяльність підприємства.

До складу виробничих ресурсів входять:

- основні засоби – це засоби праці (машини, обладнання, виробничі будівлі тощо), їх стан та використання;
- нематеріальні активи – об'єкти довгострокового вкладення (право користування землею, стандарти, ліцензії, товарні знаки і т.д.), їх стан та використання;
- матеріальні ресурси – предмети праці, призначені для обробки в процесі виробництва за допомогою засобів праці.

Ці ресурси в управлінському обліку представлені виробничими запасами на складах підприємства, в коморах цехів та на дільницях, складах виробничого відділу і в процесі їх руху по стадіях виробничого циклу до складу готової продукції. Вони включають сировину як продукт видобувних галузей промисловості, сільського господарства; матеріали, які зазнали попередньої обробки як на даному підприємстві, так і на інших (напівфабрикати – заготовки, пакування, виливки, деталі, вузли тощо); трудові ресурси, якими володіє підприємство в даний момент, використання трудових ресурсів у процесі доцільної діяльності і результат праці.

До другої групи об'єктів управлінського обліку відносять наступні види діяльності [1-3]:

- постачальницько-заготівельну – придбання, зберігання, забезпечення виробництва сировинними ресурсами, допоміжними матеріалами та виробничим обладнанням з запасними частинами, призначеними для його утримання та ремонту, а також маркетингову діяльність, пов'язану з процесами постачання;
- виробничу – процеси, обумовлені технологією виробництва продукції, складаються з основних і допоміжних операцій; операції щодо вдосконалення існуючих і розробки нових видів продукції;
- фінансово-збутову – маркетингові дослідження та операції з формування ринку збуту продукції; безпосередньо збутові операції, включаючи упаковку, транспортування та інші види робіт; операції, що сприяють

зростанню обсягу продажів, починаючи від реклами продукту і закінчуючи встановленням прямих зв'язків зі споживачами; контроль якості продукції, що випускається;

– організаційну – створення організаційної структури підприємства, виділення з системи підприємства функціональних відділів, служб, цехів, дільниць; організація інформаційної системи на підприємстві з прямим і зворотного зв'язком, що відповідає вимогам внутрішніх комунікаційних зв'язків між структурними підрозділами, різними рівнями управління, відповідної функції планування, контролю, оцінки виконання плану, стимулювання; операції координування дій внутрішніх виконавців, спрямованих на виконання основної мети підприємства. Може бути обрана інша методика групування об'єктів управлінського обліку, але в будь-якому випадку вона повинна відповідати основним цілям управління.

У системі управлінського обліку його об'єкти мають певне специфічне відображення. Перш за все, виробничі ресурси відображаються за станом, в русі, доцільності використання в процесі господарської діяльності підприємства.

Сукупність різних прийомів і способів, за допомогою яких відображаються об'єкти управлінського обліку в інформаційній системі підприємства, називається методом управлінського обліку. Він складається з наступних елементів: документації; інвентаризації, оцінки, групування та узагальнення, контрольних рахунків; нормування, планування і лімітування; контролю; аналізу.

Документація – первинні документи і машинні носії інформації, що гарантують управлінському обліку досить повне відображення виробничої діяльності підприємства. Первинний облік стосовно специфіки підприємства є основним джерелом інформації для фінансового та управлінського обліку.

Комплексний підхід до організації первинного обліку забезпечує: подальше вдосконалення оперативного-календарного планування, оперативного контролю та диспетчеризації ходу виробництва; розробку кожної облікової

задачі виробництва і повну ув'язку всіх завдань оперативного обліку між собою із завданнями оперативно-календарного планування, обліку вироблення і нарахування заробітної плати, контролю за правильним використанням матеріальних цінностей у виробництві, обліку незавершеного виробництва, розробку та впровадження єдиного для фінансового та управлінського обліку документообігу, упорядкування та уніфікацію первинної документації; суворий контроль за витрачанням матеріальних і трудових ресурсів, за відповідністю розмірів оплати праці, списанню матеріалів відповідно до кількості виготовленої продукції; збереження заготовок, деталей, вузлів і напівфабрикатів у процесі їх руху по стадіях обробки, споживання та зберігання; поліпшення організації складського обліку деталей, вузлів і складальних одиниць у результаті обладнання спеціальних місць зберігання, забезпечення сучасними ваговимірними та аналітичними пристроями; закріплення за посадовими особами окремих колективів-бригад – функцій з оформлення облікової документації чи збору інформації з машинних пристроїв, підвищення персональної відповідальності за правильність оформлення та повноту збору інформації; достовірність та своєчасність інформації про виробництво шляхом використання балансів обліку руху деталей, напівфабрикатів в управлінському та фінансовому обліку у вигляді зведених документів; механізацію та автоматизацію збору, передачі та обробки інформації про рух деталей, вузлів та напівфабрикатів і отримання на основі первинного обліку результуючої інформації на персональних ЕОМ на різних рівнях управління; своєчасну і повну протягом певного звітного періоду перевірокданних. Цьому сприяє оперативний облік в зіставленні з фактичним станом, розмірами і комплектністю незавершеного виробництва за допомогою інвентаризації, що одночасно дозволить покращити інформаційну базу планування виробництва і нормування запасів за місцями виникнення.

Висновки. Таким чином, планово-облікові одиниці управлінського обліку виробництва і одиниці виміру готової продукції, зданої на склад, що застосовуються в бухгалтерському обліку, ідентичні.

Через них простежується зв'язок управлінського і фінансового обліку виконаних замовлень. При цьому, можливе будь-яке угруповання даних у тому чи іншому виді обліку по об'єктах управління, будь то угруповання за видами продукції, виробничими замовленнями або структурним підрозділам.

Список використаної літератури:

1. Вахрушина М.А. Бухгалтерський управлінський облік: Підручник для вузів / М.А. Вахрушина. – М.: Омега-Л, 2007. – 570 с.
2. Жарикова Л. А. Управлінський облік: навч. посібник / Л.А. Жарикова. – Тамбов: Вид-во Тамбов. держ. техн. ун-ту, 2004. – 136 с.
3. Кукуніна І. Г. Управлінський облік: навч. посібник / І. Г. Кукуніна. – М.: Фінанси і статистика, 2004. – 400 с.

**БОНДАРЕНКО Т. В. СУЩНОСТЬ И НАЗНАЧЕНИЕ
УПРАВЛЕНЧЕСКОГО УЧЕТА**

В статье рассмотрены основные аспекты теоретического обзора сущности и назначения управленческого учета. Следует отметить, что планово-учетные единицы управленческого учета производства и единицы измерения готовой продукции, сданной на склад, применяемые в бухгалтерском учете, идентичны. Через них прослеживается связь управленческого и финансового учета выполненных заказов.

Ключевые слова: управленческий оборот, продукция, теоретические основы, формирование, связь.

**BONDARENKO T. V. NATURE AND PURPOSE OF MANAGEMENT
ACCOUNTING**

The paper describes the main aspects of the theoretical view of the nature and purpose of management turnover. It should be noted that the planning and accounting management accounting unit and the units of production of finished

goods deposited in a warehouse, used in accounting, identical. Through them, there is a link management and accounting of executed orders.

Keywords: management turnover, production, theoretical foundations, development, communication